

El Tenes

Notes sobre la formació i característiques del Tenes

El riu Tenes, d'aigües tranquil·les al seu pas pels nostres pobles aquest desembre, recorre 32 quilòmetres des que neix a Collsuspina fins que desemboca al Besòs, força perdut sota l'autopista, en els límits entre Parets, Montmeló i Mollet. És un riu de llargada modesta, molt semblant als seus veïns. Una mica inferior al Congost (que arriba als 41 quilòmetres) i al Ripoll (39) i una mica més llarg que el Mogent (31) i que la Riera de Caldes (22). Tots aquests rius es van trobant al baix Vallès per formar el Besòs, el qual entra al pla de Barcelona, pel congost de Montcada, i s'encamina a la desembocadura al Mediterrani, a sant Adrià, prop del Fòrum.

Si els observem sobre el plànol, aquests rius discorren de nord a sud, a diferència de les serralades que envolten al Vallès, que s'orienten d'est/nord-est a sud/sud-est. Fixem-nos-hi quan venim de Barcelona, a l'altura de Montcada. Si el dia és mínimament clar, podem anar seguint amb la vista, de llevant a ponent, el Montseny, la Calma, Puiggraciós i Bertí, el Farell, Sant Sadurn de Gallifa, Sant Llorenç del Munt.

És una distribució no gaire freqüent, ja que generalment les valls dels rius són paral·leles als cordals muntanyosos, però això s'explica perquè la depressió del Vallès és fruit més d'un enfonsament tectònic que del desgast provocat pels rius. Un enfonsament que s'ha anat produint al llarg de milions d'anys, i que correspon a l'aixecament de les nostres muntanyes prelitorals. Per això, per exemple, les roques granítics que trobem als turons del Castell de Montbui a 500 metres sobre el nivell del mar, a Granollers es troben soterrats 800 metres sota les argiles.

Els nostres rius van anar dibuixant els seus trajectes mentre s'aixecaven les muntanyes veïnes i s'enfonsava la depressió. Uns trajectes que han anat canviant al llarg dels darrers períodes geològics i que han quedat fixats, com els trobem a l'actualitat, durant el quaternari. En el seu recorregut actual, el Tenes ha de superar un obstacle

que no troben els seus veïns: les roques dures dels Cingles de Bertí. D'aquí ve que el nostre riu tingui el saltant més espectacular i més bell de la comarca, el de Sant Miquel del Fai.

Durant el darrer milió d'anys la terra ha experimentat canvis de clima substancials, de manera que els geòlegs i naturalistes han establert –amb molts matisos i oscil·lacions– quatre grans períodes glacials, molt freds i plujosos, separats per quatre períodes càlids i secs, els interglacials.

Durant els períodes glacials les geleres ocupaven bona part d'Europa nòrdica i central i, a casa nostra, les valls pirinenques com les d'Andorra, dels Pallars, de la Ribagorça, i de la Vall d'Aran eren cobertes de sòlides llengües de gel. Durant aquests períodes freds, les muntanyes mitjanes, com el Montseny, tenien un clima semblant al que actualment hi ha als Pirineus: nevades freqüents amb fenòmens periglacials, com la formació de tarteres –les acumulacions de rocs trencats per l'acció del gel, que encara trobem a les vessants del massís– i pluviositat abundant. Per això, els rius que en provenien, de cabals molt més abundants que a l'actualitat, quan irrompien a la plana del Vallès sedimentaven grans quantitats de materials i aprofundien i eixamplaven les seves valls.

Durant els períodes interglacials, els cabals eren molt menors i l'acció erosiva i sedimentària, molt més reduïda.

Tot això ens fa aterrar a les formes del relleu actual de la nostra comarca, i que han donat el nom de Vallès. Efectivament, aquesta paraula, "Vallès", fa pensar en valls petites en les quals els pendents es van aixecant suaument i de forma esglaonada, des de les parts més fondes dels llits fluvials fins a les serres que fan de divisòria entre ells.

Aquests esglaons són les terrasses. Solen ser relativament planes, de terra molt bona pels cultius.

Els saltants del Tenes i del seu afluent Rossinol a Sant Miquel del Fai.

El Rieral és la vall excavada pel riu Tenes al llarg de centenars de mil·lions d'anys. El veiem cobert de boirina, des de can Juli mirant cap a ponent.